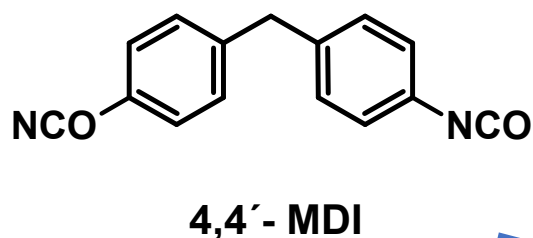

4,4'-Methylen difenyldiamin (4,4'-MDA) v moči jako ukazatel kolísavé expozice 4,4'-MDI při práci s diisokyanátovými lepidly

Dušková Š., Shestivská V., Hanzlíková I., Valeš R., Mráz J.

4,4'-Methyldifenyldiisokyanát (4,4'-MDI)

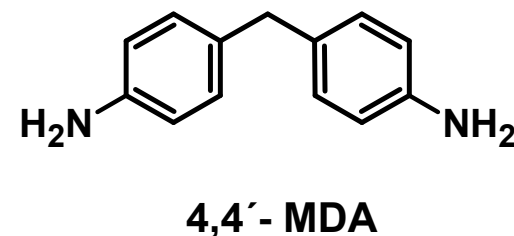

Diisokyanáty

chemické látky používané k výrobě polyuretanových produktů (pěny, nátěry, lepidla, tmely), které jsou nebezpečné kvůli senzibilizaci dýchacích cest a kůže a mohou vést k rozvoji alergií, astmatu nebo kožních problémů

Diaminy

odvozují se od odpovídajících diisokyanátů a vznikají metabolickými přeměnami v organismu, slouží jako biomarkery expozice, stanovují se v moči nebo plasmě

4,4'-Methyldifenyldiamin (4,4'-MDA)

Státní zdravotní dozor

Monitorování expozice diisokyanátům na pracovištích (2022)

Cíl SZD: získat přehled o aktuální úrovni expozice diisokyanátům na pracovištích

ověřit dodržování PEL pro vybrané diisokyanáty v pracovním ovzduší při výrobě a zpracování polyuretanových materiálů

provést biologické monitorování (stanovení diaminů v moči) exponovaných osob

porovnat výsledky analýzy pracovního ovzduší a biologického monitorování

Provedení: v rámci jedné směny byl proveden osobní odběr vzorků pracovního ovzduší a odběr moči na konci pracovní směny u 147 pracovníků z 28 podniků ze všech 14 krajů ČR

Výsledky: nejčastěji používaným diisokyanátem byl 4,4'-MDI, nesoulad výsledků měření pracovního ovzduší a biologického monitorování, ve většině případech koncentrace 4,4'-MDA v moči byla výrazně vyšší než by odpovídala expozici 4,4'-MDI nalezeného v ovzduší

Navazující výzkum

Cíl: charakterizovat profil vylučování MDA močí během opakované expozice MDI v pracovním prostředí

Provedení:

podnik na výrobu vzduchových filtrů do těžké terénní a silniční techniky

22 dobrovolníků z řad zaměstnanců exponovaných 4,4'-MDI a jejich oligomerům během 8-hodinové pracovní směny

biologické monitorování: sběr vzorků moče před a po pracovní směně během celého pracovního týdne (pondělí – pátek) a po víkendu (následující pondělí)

monitorování pracovního ovzduší: měření koncentrace 4,4'-MDI, provedení 5 osobních odběrů a 3 stacionárních odběrů v průběhu jedné směny v polovině pracovního týdne

Metody stanovení

Monitorování pracovního ovzduší (stanovení 4,4'-MDI):

osobní odběr pracovního ovzduší z dýchací zóny pracovníka a stacionární odběr na filtry impregnované 2-pyridylpiperazinem a následné stanovení vzniklých derivátů metodou HPLC-UV

Biologické monitorování (stanovení 4,4'-MDA v moči):

odběr vzorku moči, zamražení vzorku, následné stanovení diaminu po kyselé hydrolýze a derivatizaci metodou GC-MS a stanovení kreatininu metodou HPLC-UV (akreditované metody)

Výsledky

Monitorování pracovního ovzduší – osobní a stacionární odběry ovzduší byly z časových důvodů provedeny pouze v jedné směně během pracovního týdne (čtvrtek)

Vzorek	Odběr	Pracovní pozice	Koncentrace 4,4'-MDI (µg/m³)
1	Osobní	PU technik	0,10
4		Operátor, zalévání forem	< LOQ
5		Operátor linky, lepení	< LOQ
6		Operátor linky, lepení	0,08
7	Stacinární	Plnění forem	0,31
8		Pracovní linka - lepení filtru	0,07
3		Plnění forem	< LOQ
		Přípustný expoziční limit PEL	50

Pozn. LOQ ... limit stanovení analytické metody

Výsledky

Biologické monitorování

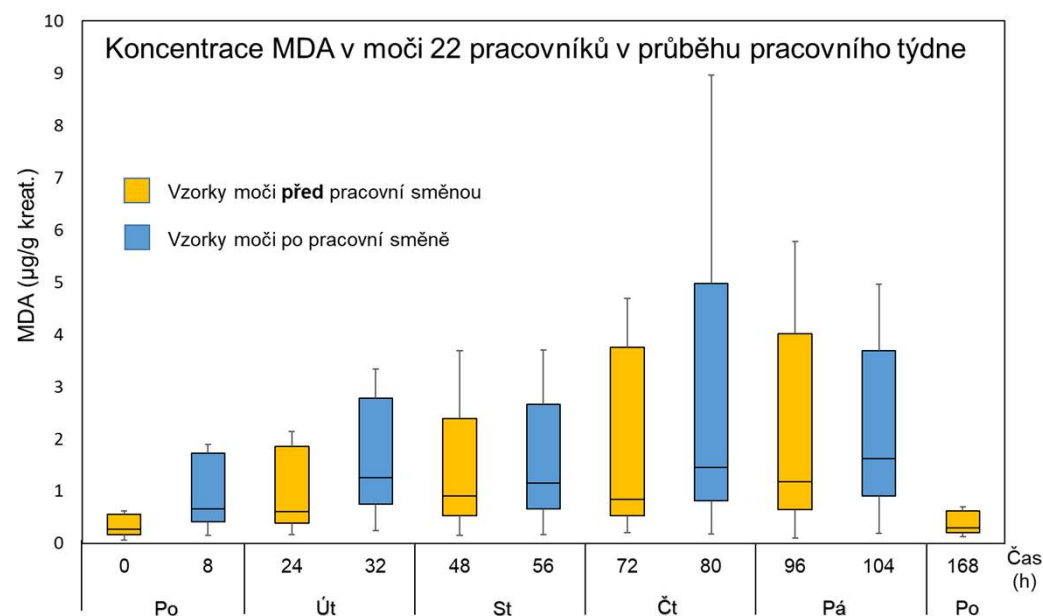
stanovení 4,4'-MDA v moči ($\mu\text{g/g}$ kreat.)

získáno 94 párů vzorků moče před a na konci směny

během celého pracovního týdne koncentrace 4,4'-MDA v moči na konci směny byly obecně vyšší než hodnoty před směnou

koncentrace v pondělí před směnou byly nižší než koncentrace před směnou v ostatní dny v týdnu

koncentrace 4,4'-MDA u neexponované populace (biologická hladina) $0,23 \mu\text{g/g}$ kreat., stanovena pro účely SZD 2022 jako hodnota $\geq 95\%$ percentil hodnot koncentrace diaminů v moči neexponované populace

Výsledky

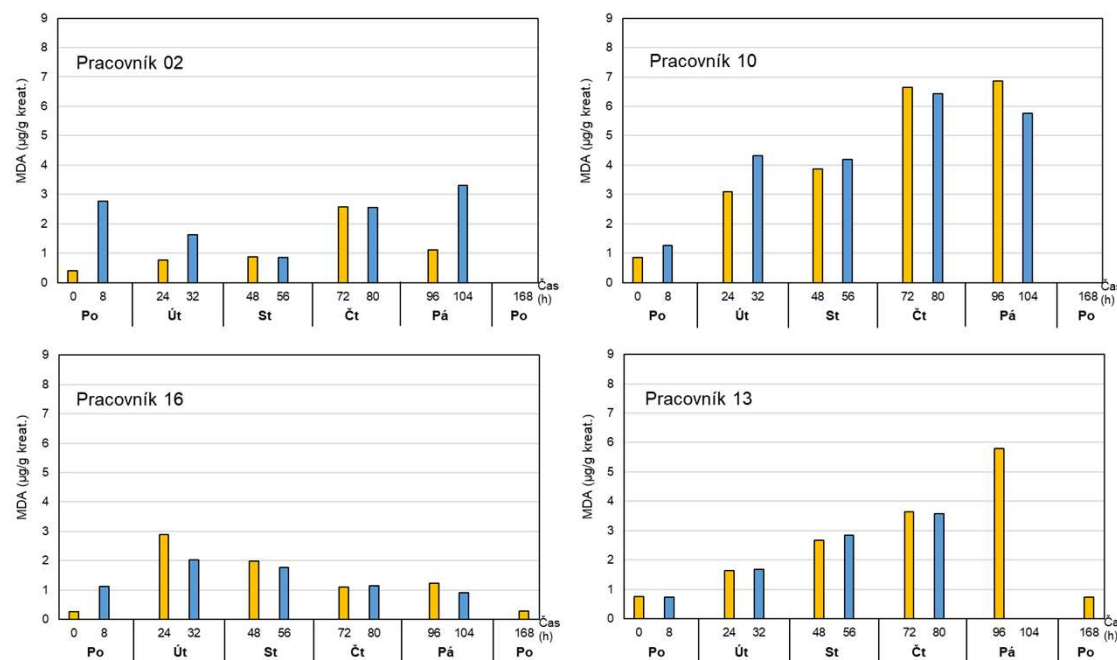
Biologické monitorování

individuální profily vylučování 4,4'-MDA během pracovního týdne jsou rozdílné

koncentrace 4,4'-MDA na konci směny vždy vyšší než před směnou (Prac. 02)

koncentrace 4,4'-MDA před směnou podobně vysoké nebo dokonce vyšší než hodnoty na konci směny (Prac. 10, 16, 13)

koncentrace 4,4'-MDA během pracovního týdne u některých pracovníků vzrůstaly (Prac. 10, 13), u jiných klesaly (Prac. 16) nebo náhodně kolísaly (Prac. 02)

Koncentrace MDA ($\mu\text{g/g}$ kreatininu) v moči čtyř pracovníků, odebraná během týdne před a po pracovní směně.

Diskuse

Vysoké hodnoty 4,4'-MDA před směnou a nízké na konci směny mohou být způsobeny vysokou expozicí na konci směny předchozího dne (nerovnoměrná expozice v průběhu směny)

Kolísání koncentrace 4,4'-MDA v jednotlivých dnech během pracovního týdne může vypovídat o střídání pracovníků na různých pracovních pozicích, provádění drobných technických opatření (čištění) nebo nepravidelné výrobě (malé série)

Rostoucí koncentrace u některých pracovníků během pracovního týdne jsou pravděpodobně způsobeny vysokou a popřípadě vzrůstající expozicí 4,4'-MDI

Nízké koncentrace v pondělních ranních vzorcích moči naznačují, že nedochází ke kumulaci 4,4'-MDA v organismu

Odběr moče na konci pracovní doby je vhodný pro biomarkery s poločasem vylučování několik hodin, pro 4,4'-MDA uvádí literatura 2 – 5 hodin, ale naše výsledky ukazují na delší poločas vylučování

Závěr

Potvrzení nálezu ze SZD 2022, při nízkých koncentracích 4,4'-MDI v ovzduší byly nalezeny vysoké neodpovídající koncentrace 4,4'-MDA v moči

Koncentrace 4,4'-MDI v ovzduší byly velmi nízké, méně než $1 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (PEL $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$)

Nejvyšší nalezená koncentrace 4,4'-MDA v moči na konci pracovní směny byla $8,5 \mu\text{g}/\text{g}$ kreat. a nejnižší koncentrace se blížily biologické hladině $0,23 \mu\text{g}/\text{g}$ kreat. (obzvláště u pondělních ranních vzorků)

Limit pro biologické monitorování hodnota BET není v ČR zavedena

Biologické monitorování je obecně přijímáno jako spolehlivější nástroj pro hodnocení expozic než měření pracovního ovzduší (zahrnuje všechny vstupy chemické látky do organismu, odráží expozici za delší časový úsek)

V případě 4,4'-MDA mohou být při odběru vzorků na konci směny expozice podhodnoceny

Náš cíl je zavedení hodnoty BET pro hodnocení expozice diisokyanátům!

Děkuji za pozornost

projekt institucionální podpory RVO
(Státní zdravotní ústav –SZÚ, IČ 75010330)